

Liikenneturvallisuus tieliikenteen lainsäädännön muutoksissa

Kimmo Kiiski

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Taustalla poliittiset linjaukset

Tiedosta liikenneturvallisuutta

Valtioneuvoston periaatepäätös
tieliikenneturvallisuuden
parantamiseksi

15.12.2016

Periaatepäätös 2016

- Määritellään valtioneuvoston tieliikenneturvallisuutta koskeva visio ja tavoitteet sekä niitä toteuttavat valtioneuvoston toimenpiteet sekä niiden seuranta
- Varmistetaan, että liikenneturvallisuus paranee niin kuljettajien, ajoneuvojen kuin väylienkin osalta
- Parantaa valmiutta liikenteen turvalliseen automaatioon
- Visiona on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä
- Toteutumista seurataan valvomalla hankkeiden etenemistä
- Vaikuttavuutta seurataan periaatepäätöksessä määritellyillä mittareilla

www.liikennefakta.fi

Mitä (liikenne)turvallisuus on?

- Turvallisuus on käsitteenä meille jokaiselle hieman erilaista
- Oikeudellisessa merkityksessä liikenneturvallisuuden taustalla on hengen ja terveyden suojeleminen
- Liikenneturvallisuus on arjen turvallisuutta
- Se ei kuitenkaan kata kaikkea tieliikenteen ulottuvuuksia; jalankulkijoiden onnettomuuksia ei kirjata liikenneonnettomuuksiksi
- Sisarkäsitteitä: yleinen järjestys ja turvallisuus, kansallinen turvallisuus jne.

Muutoksen kourissa...

- Tieliikennelaki
- Laki liikenteen palveluista (esim. traktorit)
- Katsastuslainsäädännön uudistaminen (esim. määräaikauskatsastukset)
- Ajokorttilain uudistaminen (esim. ajokoulutus)
- Kevytauto
- HCT-rekat (High Capability Trucks)
- Kansainvälinen tieliikennesopimus
- Alkolukkolaki

Uusi tieliikennelaki

- **Tavoitteena**

- Koota yhteen tieliikenteessä käyttäytymistä koskeva lainsäädäntö
- Poistaa tulkinnanvaraisuutta ja puutteellisuuksia
- Edistää liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta, parantaa tienkäyttäjien yhdenvertaisuutta ja vaikuttaa ympäristön tilaan myönteisesti
- Ottaa huomioon automaatiokehitys

- **Voimaan 1.6.2020**

Liikenneturvallisuuden myönteinen kehitys on osittain pysähtynyt

- Kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien määrä ei vähene Suomessa
 - Miksi?
- Onnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä vähenee
 - Edetään tavoitteiden suunnassa
 - Voidaan esittää realistinen tavoite 2020-luvulle
 - Voidaanko tilastoihin luottaa?

Mistä johtuu se, että tilanne/suhde on tällainen?

Tavoitteiden taustalla - Tieliikenteen muutostekijät

- Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, maaseudun yhä harvempi asutus
- Tieverkon tila
- Päästötavoitteet
- Ajoneuvokanta
- Teknologinen kehitys, digitalisaatio ja automaatio
- Liikenne- ja kuljetussuorite
- Polkupyöräilyn lisääntyminen erit. suuremmissa kaupungeissa
- Raitioliikenteen laajeneminen

Automaatio ja digitalisaatio mahdollistavat uutta

- Tieliikenteen automaatio edistyy
- Automaatio vähentää inhimillisistä virheistä johtuvia onnettomuuksia
- Kuljettajan rooli on muuttunut
- Vastuukysymysten on oltava selkeitä, ratkaistaan kansallisesti
- Turvallisuutta voidaan parantaa automatisoimalla liikennesääntöjen valvontaa
- Kv tieliikennesopimuksen muuttaminen ja resoluutiot
- Realismi on palannut keskusteluun

Uusi tieliikennelaki 729/2018

1 luku Yleiset säännökset

- Soveltamisala
- Määritelmät

2 luku Tieliikenteen periaatteet

- Tienkäyttäjän yleiset velvollisuudet
- Tienkäyttäjän ennakointivelvollisuus
- Varovaisuusvelvollisuus muita tienkäyttäjiä kohtaan
- Turvallinen ajoneuvon kuljettaminen
- Ajoneuvon käyttäminen tiellä
- Yleinen auttamisvelvollisuus

3 luku Liikennesäännöt

- Yleiset liikennesäännöt
- Jalan kulkeminen
- Ajoneuvon kuljettaminen
- Liikennesäännöt moottoritiellä
- Raitiovaunun kuljettaminen

4 luku Liikenteen ohjaus

- Liikenteenohjaajat
- Liikenteenohjauksen merkit
- Liikenteenohjauslaitteet
- Liikennevalot
- Liikennemerkit
- Tiemerkinnot
- Muut liikenteen ohjauslaitteet

5 luku Ajoneuvon käyttäminen

- Suojalaitteet ajon aikana
- Tekniset laitteet ajon aikana
- Ajoneuvokohtaiset nopeusrajoitukset
- Renkaat ja nastat
- Ajoneuvon kuormaaminen
 - Tavarakuljetukset
 - Henkilökuljetukset
- Moottorikäyttöisen ja hinattavan laitteen käyttäminen
- Valaisimet ja heijastavat kilvet
- Maastoajoneuvon käyttäminen

6 luku Liikennevirhemaksu

- Tunnusmerkistöt, määrääminen ja täytäntöönpano

7 luku Erinäiset säännökset

- Liikenteenvalvonta
- Poikkeussäännökset
- Tien tilapäinen sulkeminen
- Työn tekeminen tiellä
- Liikennerikkomus
- Tien tilapäinen sulkeminen
- Muutoksenhaku

Mitä liikenneturvallisuus on TLL:ssa?

Tavoite:

Uudistettavalla lainsäädännöllä pyritään vaikuttamaan liikenneturvallisuustilanteen paranemiseen

- Sen mittaaminen ennakolta, kuinka paljon uusi lainsäädäntö mahdollisesti vaikuttaa, on vaikea tehtävä
- Vaikutuksia on mahdollista arvioida joidenkin vuosien kuluttua joiltain osin
- Arviointi tapahtuu yksittäisten sääntöjen tasolla
- Ts. lainsäädäntötilanteessa toimitaan loppupelissä olettamusten varassa

Mitä liikenneturvallisuus on TLL:ssa?

Yleisiä lähtökohtia, jotka edistävät liikenneturvallisuutta:

- Selkeä ja koherentti kokonaisuus parantaa lain omaksumista; pedagoginen merkitys
- Yhteiset, ymmärrettävät ja koherentit käyttäytymisen säännöt ovat hyväksi liikenneturvallisuudelle
 - Taustalla ajatus siitä, että kaikki toimisivat samalla tavalla ja ennakoivasti (ennakointivelvollisuusperiaate)
 - Siksi säännöt eivät voi olla koko ajan muutoksessa
 - Kansainvälinen järjestelmä takeena ja reunaehtona

Mitä liikenneturvallisuus on TLL:ssa?

Liikenneturvallisuuden ”sisällä” on faktoja, esim:

- Ajoneuvojen nopeuksien laskemalla voidaan parantaa liikenneturvallisuutta
- Kiinnijäämisriskin kasvattaminen liikenneserikkomuksissa parantaa liikenneturvallisuutta

Miten näitä on toteutettu laissa liikenneturvallisuutta silmällä pitäen?

Sen sijaan ajonopeuksia on nostettu laissa

...

... nopeuksia nostamalla on mahdollista parantaa liikenneturvallisuutta...

- Ajoneuvojen nopeuksien yhtenäistämisellä voidaan jonkin verran vähentää ohituksia ja niistä aiheutuvia vaaratilanteita
 - Siksi paketti-, ruumis-, huolto- ja matkailuautolle ei muita ajoneuvoja alempaa suurinta sallittua nopeutta
 - Kevyiden peräkärriajoneuvojen vetonopeus nousee
 - Ko. autojen rakenne ja turvallisuusvarusteet ovat viime aikoina kehittyneet eikä ajoneuvojen käyttöön liikennemerkeillä rajoitetuilla nopeuksilla liity tavanomaisesta poikkeavaa riskiä
- Johtopäätös: Lisääntyykö turvallisuus vai ei?

Kiinnijäämisriskin lisääminen...

Uusi seuraamusjärjestelmä parantaa kaikkien tienkäyttäjien liikenneturvallisuutta:

- Automaattista valvontaa on mahdollista kohdentaa useiden liikennesääntöjen rikkomisiin
- Taajamien liikenneturvallisuus paranee, koska automaattista valvontaa voi suunnata kustannustehokkaasti ja laajasti myös sinne
- Uusi menettely liikenne rikkomuksen seuraamuksen määräämisessä nopeuttaa sanktiomenettelyä
- ~~Tehokkaampaa automatiikkaan hyödyntäen voi valvontaa toteuttaa ja kohdentaa enemmän ajoneuvojen rekisteritietojen perusteella, mikä mahdollistaa viranomaismenettelyn edelleen automaation~~
- Seuraamuksen määräämisen nopeutuminen ja yksinkertaistuminen parantaa oikeusturvaa
- Malli pysäköintivirhemenettelystä

- Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että liikenneturvallisuutta ei ole mahdollista edistää esitettävillä keinoilla
- Oikeusturvan vaatimukset menevät liikenneturvallisuuden tavoitteiden edelle
- Pysäköintivirhemenetelyä, ei voinut verrata muihin liikennesrikkeisiin (lausunnossa verrattuna vain ylinopeusrikkomuksiin)
- Vertailu muun Euroopan järjestelmiin ei onnistunut (vertailua Ruotsiin ja Hollantiin)
- Syyllisyysperiaate siis liikenteessä hyvin tärkeä elementti; sen takeena virhemaksumenettelyssä on ajoneuvon omistajalle / haltijalle toimitettava valokuva rikkomukseen syyllistyneestä ajoneuvosta ja kuljettajasta (vrt. esim. Saksa)
- Johtopäätös: kiinnijäämisriski ei nouse ja vaikutukset liikenneturvallisuuden kannalta heikot

Yksittäisiä liikenneturvallisuutta ”parantavia toimia”

Jalankulkijalle:

- Tien ylitykseen käytettävä ali- tai ylikulkua, jos lähellä
- Kielto ohittaa suojatiellä
- Heijastimen käyttösuositus edelleen laissa

Ajoneuvoille:

- Risteyksestä poistuminen mitä tahansa ajokaistaa käyttäen muuta liikennettä vaarantamatta
- Taajamassa pysäköinti kaksisuuntaisella tiellä vasemmalla sallitaan
- Pysäyttäminen aina sallittua pakollisen liikenne-esteen, väistämisvelvollisuuden noudattamisen tai hätätilanteen vuoksi.
- Talvirenkaiden käyttöajan muutos
- Teknisen laitteen käyttäminen ajon aikana
- Talvirenkaat myös raskaalle liikenteelle (jo 2016)
- Turvavyön ja lasten turvalaitteen käyttövelvoitteen laajeneminen takseissa
- Raitiovaunun väistäminen
- Päihtyneenä ajoneuvon kuljettaminen kielletään

Pyöräily:

- Pyöräkatu
- Pyörätien jatkeen merkintä
- Takavallo
- Kaksisuuntainen pyöräily yksisuuntaisella kadulla
- Pyöräilykypärän käyttösuositus edelleen laissa

Ajokorttilaki - ajokoulutusuudistus

- Merkittävä pedagoginen uudistus:

Tutkintopainotteisuus, jolloin lähtökohta on henkilön oppimistarpeiden huomioon ottaminen

- Ajoharjoittelu 16-vuotiaalle
- Ajokortin yksivaiheisuus
- Opetuslupaopettajan vaatimukset
 - Ei edellytetä enää koetta
- Traktorin ajokorttivaatimukset; liikennepalvelulain vaikutukset
- B-luokan ajo-oikeus; poikkeuksesta tullut pääsääntö 17-v ajo-oikeudessa
- Muutosten vaikutuksista dataa?

Katsastuslain muutos

- Katsastusaikavälin muutoksen seurauksena tiukemmat katsastusmääräykset
 - Katsastusväli harvenee
- Ajokieltojen määrä muutoksen jälkeen lisääntynyt
- Uusien autojen vikaantumisen ei turvallisuuskysymys
 - Huolto-ohjelmat takeena
- Ylimalkaan ajoneuvotekniset viat melko harvoin onnettomuuksien taustalla
- Liikenneturvallisuusvaikutuksista dataa?

HCT-yhdistelmät

- 34,5 metriin saakka
- Vähemmän raskasta liikennettä tiestöllä on hyväksi turvallisuudelle ja ympäristölle
- Kokeilut ovat osoittaneet, että suuremmilla yhdistelmillä voidaan pienentää tonnakilometrille kohdistuvaa polttoaineen kulutusta oleellisesti
- Suurin säästö on mitattu kevyen kappaletavaran kuljetuksissa
- Vaikutukset tienpitoon ja muihin tienkäyttäjiin
 - Ohittaminen
 - Liikkeelle lähtö
 - Mahdollisuus noudattaa ylimalkaan liikennesääntöjä
 - Risteyksien suurentamisen vaikutukset
- Liikenneturvallisuusvaikutuksista dataa?

Kevytauto

- Kevytauto on sekä rakenteeltaan että tekniikaltaan lähtökohtaisesti turvallinen, koska se on uudehko henkilöauto
- Aktiiviset turvavarusteet: ajonvakautus, lukkiutumattomat jarrut, kaistavahti, hätäjarrutus, adaptiivinen vakionopeudensäädin jne.
- Tarkoitus korvata erit. mopoja
- Nopeudenrajoitin 60 km/h
 - Nopeuden nosto eduskunnassa 45 km/:sta ilman vaikutusten arviointia liikenneturvallisuuteen ja ajo-oikeuteen
- 1500 / 1800 kg
- Jopa 40 000 kevytautoa liikenteeseen
- Ajoneuvojen ja niiden ajo-oikeuksien harmonisointi EU:ssa
- Liikenneturvallisuusvaikutukset?

Alkolukkolaki

- Alkolukko ennalta estää rattijuopumuksia
- On ajonestolaite
- Enää ei tallenneta puhallustietoja eikä ohjelmassa olijoita erikseen valvota (keskeinen syy lain muutoksille)
- Tavoitteena oli lisätä laitteiden lukumäärää ja alentaa laitteiden hintaa
- Molemmat ovat jossain määrin toteutuneet
- Liikenneturvallisuusvaikutukset?